

Από την Επανάσταση στον Πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας: Αντανακλάσεις στην Αίγυπτο μετά τις 3 Ιουλίου.

του Ziad Abu-Rish απο jadaliyya.com, μετάφραση: Μπασκόζος Γιώργος
Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ανατροπή του προέδρου Mohamed Morsi στις 3 Ιουλίου του 2013 αποτέλεσε ένα ορόσημο που θα σημαδεύει την αιγυπτιακή ιστορία. Από τη μία πλευρά, ανέδειξε τη συνεχιζόμενη δυνατότητα συλλογικής δράσης των μαζών που αναζητούν πολιτική αλλαγή μέσω αμφιλεγόμενων και όχι κατεστημένων πολιτικών καναλιών. Από την άλλη πλευρά, συνειδητά ή όχι, επέτρεψε στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας να αναδιарθρώσουν τη φύση της δικής τους μακρόχρονης κυριαρχίας στην αιγυπτιακή πολιτική και οικονομία, τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε εξωθεσμικό επίπεδο. Υπάρχει, επίσης, η πραγματικότητα της δραματικής εκτίναξης της πώλωσης της αιγυπτιακής κοινωνίας και της συνακόλουθης κλιμάκωσης τόσο της κρατικής βίας όσο και της βίας άλλων, μη – κρατικών, ομάδων.

Από τις 3 Ιουλίου έχουν πολλαπλασιαστεί εκθετικά οι πολιτικές συζητήσεις, στην Αίγυπτο και πέρα από αυτήν, σχετικά με το αν τα γεγονότα που έλαβαν χώρα ήταν μια επανάσταση, μια αντήχηση της επανάστασης, ένα πραξικόπημα ή ένα πραξικόπημα με ευρεία λαϊκή στήριξη. Ενώ ορισμένες θέσεις εντός αυτών των συζητήσεων διατυπώνονται με έναν έντονο ιδεολογικό χαρακτήρα, δεν είναι όλες άκυρες και χωρίς αξιόλογο σκοπό. Υπάρχουν πραγματικές προσπάθειες να γίνουν κατανοητά γεγονότα που εκτυλίσσονται ραγδαία, μέσα σε ένα δραματικά πολωμένο πολιτικό πεδίο.

Αυτά τα γεγονότα ξεδιπλώνονται αλληλοεπικαλυπτόμενα και διασταυρούμενα με μια σειρά από άλλες πολιτικές διαμάχες σε τοπικό, σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Το διακύβευμα αυτής της συζήτησης είναι εξαιρετικά σημαντικό. Μετά τις 3 Ιουλίου, ακτιβιστές και επιστήμονες που μέχρι τότε μπορούσαν κάλλιστα να καταλήξουν σε παρόμοια συμπεράσματα (ακόμη και για τις εξελίξεις στη Συρία), έχουν διαφοροποιηθεί σημαντικά σχετικά με τα γεγονότα στην Αίγυπτο. Ενώ αυτή η αποκλίνουσα πορεία είναι πιθανό να συνεχιστεί, περισσότερο με απασχολούν ορισμένες αρχές που καθοδήγησαν πάνω από μια δεκαετία την εξέλιξη της έρευνας, της ανάλυσης και του πολιτικού ακτιβισμού. Η ανησυχία μου αυτή εμβαθύνετε από το γεγονός ότι πολλοί συγγραφείς, διαμορφωτές της κοινής γνώμης και πολιτικοί ηγέτες, υπερασπίζονται σήμερα τις πολιτικές του στρατιωτικού καθεστώτος, παρά το ότι είχαν συμβάλλει στην άρθρωση αυτού του πλούσιου διαλόγου.

Πέρα από την Εκπροσώπηση των μαζών

Βεβαίως υπάρχουν μερικά βασικά δεδομένα σχετικά με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, που δεν μπορούν να αγνοηθούν. Από τη μία πλευρά, ως μία από τις πιο οργανωμένες συλλογικότητες της χώρας, κατάφερε να ξεπεράσει τους ανταγωνιστές της, τόσο στις βουλευτικές όσο και στις προεδρικές εκλογές. Από την άλλη πλευρά, η Μουσουλμανική Αδελφότητα εκμεταλλεύτηκε τις ευκαιρίες που προσέφερε η εξέγερση δεκαοκτώ ημερών που ανέτρεψε τον Μουμπάρακ, έκανε μια συμφωνία με το στρατό και τα απομεινάρια του παλαιού καθεστώτος σε βάρος των επαναστατών ακτιβιστών, και κατάφερε να χάσει και

την ισχρή έστω νομιμοποίηση που είχε μετά την καταστροφική της πορεία διακυβέρνησης ενός χρόνου. Είναι επίσης ζωτικής σημασίας να προχωρήσουμε πέρα από την ιερότητα της κάλπης, που τόσο πολλοί υπερασπίζονται αμέσως μετά την 30η Ιουνίου 2013. Το αίτημα για την ανατροπή ενός εκλεγμένου προέδρου, πριν από το τέλος της θητείας του, δεν είναι από μόνο του εγγενώς προβληματικό. Τέλος, οι υποστηρικτές της Μουσουλμανικής Αδελφότητας σήμερα κατηγορούνται για ηθικά και πολιτικά άθλιες πράξεις, όπως η παρενόχληση, συλλήψεις, βασανισμοί και δολοφονίες αμάχων στον απόηχο των κινητοποιήσεων της 30ης Ιουνίου.

Ωστόσο, καμία από τις συζητήσεις γύρω από την εξέλιξη και τα επακόλουθα της 30ης Ιουνίου, ούτε τα δεδομένα σχετικά με τις πρακτικές της Μουσουλμανικής Αδελφότητας από τις 25 Ιανουαρίου 2011, μπορούν να δικαιολογήσουν τέτοια εγκατάλειψη των πολιτικών αρχών και των μακροπρόθεσμων προσεγγίσεων ως προς τον αυταρχισμό, το πολιτικό Ισλάμ, τη βία και την ασφάλεια. Ένας τέτοιος ισχυρισμός σχετικά με τη μη εγκατάλειψη αρχών μπορεί να φαίνεται αυτονόητος, ίσως ακόμη και περιττός. Παρ' όλα αυτά, είναι αναγκαίο να ξανατονιστεί κατά την τρέχουσα, εξαιρετικά πολωμένη, δημόσια συζήτηση.

Ο "Πόλεμος κατά της Τρομοκρατίας"

Στον απόηχο των επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, πολύ λίγοι κριτικοί/προοδευτικοί επιστήμονες και ακτιβιστές αρνήθηκαν την ύπαρξη «πραγματικής τρομοκρατίας». Ωστόσο, οι ίδιοι επιστήμονες και ακτιβιστές δαπάνησαν σημαντική ενέργεια για την αποτελεσματική κριτική και πολεμική επί των πρακτικών του πολέμου κατά της τρομοκρατίας» που εγκαινίασε η αμερικανική εξωτερική πολιτική. Αυτός ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας», στη συνέχεια επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει σχεδόν κάθε εγχώρια υπηρεσία στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτός ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας είχε πολλαπλές διεθνείς διαστάσεις: την αμερικανική εισβολή και κατοχή του Αφγανιστάν (και του Ιράκ), τη δημιουργία του Γκουαντάναμο και άλλων εγκαταστάσεων κράτησης, τον πόλεμο των drones (μη-επανδρωμένα, τηλεκατευθυνόμενα αεροσκάφη) στο Πακιστάν, την Υεμένη και αλλού. Αλλά είχε και άλλες διεθνείς διαστάσεις στις οποίες συνέβαλλαν, έστω και διαφοροποιημένα, πολλές άλλες κυβερνήσεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων του Ισραήλ, της Αιγύπτου, της Ιορδανίας, της Λιβύης, της Σαουδικής Αραβίας και τη Συρίας.

Προοδευτικοί, και όχι μόνο, επιστήμονες και ακτιβιστές από τις χώρες αυτές καταδίκασαν τους τρόπους με τους οποίους οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και άλλων χωρών μεταχειρίστηκαν το λάβαρο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» για να δικαιολογήσουν ένα ευρύ φάσμα κατασταλτικών πρακτικών. Αυτή η καταδίκη είναι προσθετική στο γεγονός ότι αυτός ο πόλεμος ουδέποτε αναμετρήθηκε ουσιαστικά με τους λόγους για τους οποίους οι λεγόμενες «τρομοκρατικές ομάδες» κατέφυγαν αρχικά στη βία. Τέτοιες πρακτικές δεν «στοχοποιούσαν» μόνο «τρομοκράτες», αλλά προσπάθησαν επίσης να στηρίξουν το status quo και να επιβάλλουν τη σιωπή σε όσους διαφωνούσαν εναντίον του – ανεξάρτητα αν το status quo ήταν η αμερικανική παγκόσμια στρατιωτική κυριαρχία, η Ισραηλινή επικοιστική αποικιοκρατία, ο περιχαρακωμένος αραβικός αυταρχισμός ή οι παγκοσμιοποιημένες νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές.

Ένας «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» δεν είναι λιγότερο μια διαμάχη γύρω από την/άσκηση εξουσίας, όταν κηρύσσεται και διεξάγεται από τον αιγυπτιακό στρατό, το συριακό καθεστώς, ή το Σαουδάραβα βασιλιά. Δεν είναι λιγότερο μια διαμάχη γύρω από την

εφαρμογή των πρακτικών της εξουσίας, όταν εξαπολύεται εναντίον της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, η οποία δεν είναι κάποια περιθωριακή πολιτική οργάνωση, αλλά έχει βαθιές λαϊκές ρίζες και αποτελεί μέρος του αιγυπτιακού εθνικού, πολιτικού και κοινωνικού ιστού. Κάποιος δεν πρέπει να ανέχεται ή να αγνοεί τις καταχρήσεις, τις αξιόποινες πράξεις και τα λάθη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας (τόσο πριν όσο και μετά τις 3 Ιουλίου 2013) για να καταδικάσει το σημερινό Αιγυπτιακό «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας». Ο λόγος του στρατιωτικού καθεστώτος και της «υπό την αιγίδα του» κυβέρνησης της Αιγύπτου, περιστρέφεται γύρω από την «τάξη, την ασφάλεια και το μέλλον». Πώς είναι δυνατόν ο στρατός, η αστυνομία και οι υπηρεσίες πληροφοριών να είναι πλέον επιφορτισμένες να θέσουν το πλαίσιο στις συζητήσεις και πρακτικές που έχουν εδώ και καιρό αναδειχτεί ως εγγενώς εμπλεκόμενες στην εξουσία, τη βία, και την υποταγή; Δεν είναι αυτοί οι ίδιοι οι δράστες της δολοφονίας του Khaled Said, της σφαγής στο Maspero, της βιαιότητας των πολεμικών επιχειρήσεων στη Mohamed Mahmoud Street και αμέτρητων άλλων περιπτώσεων επιβολής «της τάξης και της σταθερότητας»; Είναι αυτοί οι ίδιοι θεσμοί που ήταν οι πιο θωρακισμένοι απέναντι στη μεταρρύθμιση και την κοινωνική λογοδοσία που επιχειρήθηκε μετά την 11 Φεβρουαρίου του 2011; Η αποτυχία των υποστηρικτών του σημερινού Αιγυπτιακού «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» να πάρουν στα σοβαρά αυτά τα ερωτήματα οδηγεί - είτε σκόπιμα είτε όχι - στην χωρίς αρχές αντίληψη ότι οι επικρίσεις της εξουσίας, της βίας και υποταγής είναι νόμιμες μόνο όταν προβάλλονται εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών, του Ισραήλ, και της Μουσουλμανικής Αδελφότητας.

Είτε κάποιος στηρίζει τη Μουσουλμανική Αδελφότητα είτε όχι, είτε κάποιος υποστηρίζει την απομάκρυνση του Morsi είτε όχι, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι όσοι είναι σε αντίθεση με τις πολιτικές των στρατιωτικών από τις 3 Ιουλίου του 2013 έχουν το δικαίωμα να διαμαρτυρηθούν, να διαδηλώσουν και να κάνουν καθιστικές διαμαρτυρίες. Έχουν το δικαίωμα να εκφράσουν την αντίθεσή τους σε αυτές τις πολιτικές τόσο μέσω των διαφόρων μορφών των μέσων επικοινωνίας όσο και μέσω της κινητοποίησης των ανθρώπινων και οικονομικών πόρων που έχουν στη διάθεσή τους. Βεβαίως, ο μετά τις 3 Ιουλίου λόγος της Μουσουλμανικής Αδελφότητας έχει θεωρηθεί ως προτροπή σε πράξεις βίας, κάποιες από αυτές θρησκευτικού χαρακτήρα. Υπήρξαν επίσης βίαιες συγκρούσεις μεταξύ μουσουλμάνων υποστηρικτών της Αδελφότητας και των αντιπάλων τους. Ακόμη περισσότερο, υπάρχει η υποψία ότι οι καθιστικές διαμαρτυρίες που οργανώνονται είναι ένοπλες, καθώς και υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν διεξαχθεί βασανιστήρια μέσα σε αυτές. Συνολικά, οι απειλές για την ασφάλεια τους που βιώνουν πολλοί Αιγύπτιοι είναι πραγματικές, ιδίως τα θύματα των θρησκευτικών επιθέσεων. Όμως το ότι η κλιμάκωση της βίας και η επιβολή επιπλέον «μέτρων ασφάλειας» από τις αιγυπτιακές αρχές, χωρίς διαφάνεια, θα μπορούσε να μετριάσει τις απειλές κατ' οποιονδήποτε ουσιαστικό τρόπο είναι τελείως μη πειστικό. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι ουδέποτε η αιγυπτιακή κυβέρνηση αισθάνθηκε την ανάγκη να προβεί σε κάποια δημόσια τοποθέτηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι καθιστικές διαμαρτυρίες της Μουσουλμανικής Αδελφότητας συνιστούσαν επικείμενη απειλή και τι προφυλάξεις θα αναλάμβανε για να τηρήσει την υποχρέωση της να προστατεύσει τις ζωές των ειρηνικών διαδηλωτών. Η αντιμετώπιση των απειλών κατά της ασφάλειας τους που αντιμετωπίζουν οι Αιγύπτιοι σήμερα, καθώς και όλες οι σχετικές καταγγελίες, απαιτούν μια διαφανή νομική διαδικασία και όχι λευκή επιταγή στο στρατό και την αστυνομία.

Οι παρατηρητές, αποδεχόμενοι ότι ορισμένα μέλη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας είναι οπλισμένα ή ότι βαρύνονται με αδικήματα, πρέπει επίσης να δεχθούν ότι δεν είναι όλα τα μέλη ένοπλοι ή ότι οι υποστηρικτές τους είναι ένοπλοι αντάρτες ή βίαιοι με κάθε άλλο τρόπο. Υπάρχει μια διαφορά στο να αντιμετωπίζεις ένοπλες ομάδες ή υπόπτους για

αδικήματα, από την ανάληψη βίαιης δράσης κατά του συνόλου ενός κοινωνικού κινήματος και των ειρηνικών υποστηρικτών του.

Γενικά, η αντίληψη ότι η καταστολή ολόκληρης της Μουσουλμανικής Αδελφότητας και των υποστηρικτών της - με τη χρήση κατασταλτικών τακτικών και θανάσιμων πυρών, καθώς και ο περιορισμός της ειρηνικής πολιτικής συμμετοχής της - θα φέρει πραγματική ασφάλεια είναι τόσο μη πειστική όσο και ακατανόητη. Αυτό που κάνει την πολιτική των ΗΠΑ και του Ισραήλ ως προς τον άμαχο πληθυσμό, τις παράπλευρες απώλειες και τις επιχειρησιακές τακτικές, ανήθικη είναι η πλήρης περιφρόνηση για τη ζωή των πολιτών και τα θεμελιώδη δικαιώματα, τυλιγμένη στη ρητορική της εθνικής ασφάλειας. Δεν είναι ούτε η ταυτότητα αυτών των κυβερνήσεων, ούτε εκείνες των θυμάτων τους, που κάνει τις πολιτικές αυτές ανήθικες. Είναι η πρακτική της δολοφονίας και της καταπίεσης. Πιο συγκεκριμένα, η χρήση των ισχυρισμών ότι στις διαμαρτυρίες έχουν διεισδύσει ένοπλα άτομα ως πρόσχημα για να δικαιολογηθεί μία βίαιη επίθεση και εκκαθάριση τους έχει μια μακρά ιστορία. Τα τελευταία δυόμισι χρόνια έχουν αποδείξει ότι η αξιοπιστία της κυβέρνησης, των ενόπλων δυνάμεων, καθώς και του Υπουργείου Εσωτερικών για τα θέματα αυτά είναι ύποπτη. Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι αυτοί οι θεσμοί δεν υπέστησαν καμία μεταρρύθμιση και εξακολουθούν να είναι τόσο πολιτικοποιημένοι όσο ποτέ.

Οι ισλαμικές οργανώσεις είναι πολιτικά και κοινωνικά γειωμένες, και όχι εμμονικά θρησκευτικές

Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, ακτιβιστές και ακαδημαϊκοί έχουν λάβει σοβαρά υπόψη τους την ύπαρξη και τη δύναμη των ισλαμικών οργανώσεων. Στη συντριπτική πλειοψηφία όχι ως περιθωριακές πολιτικές δυνάμεις, αλλά ως μαζικές, λαϊκές οργανώσεις με βαθιές κοινωνικοοικονομικές ρίζες που παράλληλα εκπροσωπούν ένα σημαντικό κομμάτι του τοπικού πληθυσμού. Με την ίδια σημασία, αυτή η βιβλιογραφία έχει αναδείξει πώς ο ισλαμιστικός λόγος και πρακτικές, λειτουργούν εντός της ίδιας κατηγορίας αντιλήψεων όπως ο εθνικισμός. Με άλλα λόγια, οι αρχές, η οργανωτική δομή, και η τακτική των περισσότερων ισλαμικών κινήσεων οριοθετείται στα πολιτικά πλαίσια του έθνους-κράτους.

Η έρευνα για την αιγυπτιακή Μουσουλμανική Αδελφότητα ήταν στο επίκεντρο αυτών των προσεγγίσεων. Απέδειξε πώς, μέσα από μια ποικιλία συγκυριών και πολλαπλών προκλήσεων, ο λόγος ύπαρξης της Μουσουλμανικής Αδελφότητας υπήρξε η πολιτική επιβίωσή και επικράτηση και όχι κάποια ουράνια ανταμοιβή στη μετά θάνατον ζωή. Αυτό ισχύει και στις περιπτώσεις που η ηγεσία ή επιμέρους φράξιες της οργάνωσης αποφάσισαν να ακολουθήσουν μια βίαιη στρατηγική. Αυτό το στοιχείο δεν χρησιμοποιείται εδώ για να υποτιμηθεί ή να αρνηθεί οποιαδήποτε χρήση βίας από την οργάνωση. Αντίθετα, δείχνει ότι η ανάπτυξη «αυτοκτονικών» αφηγήσεων σχετικά με την Μουσουλμανική Αδελφότητα, τόσο ως οργάνωση όσο και σχετικά με τα επιμέρους μέλη και υποστηρικτές της, θα πρέπει να επανεξεταστεί. Θα μπορούσε κανείς πιο παραγωγικά να πάρει στα σοβαρά το σώμα των κριτικών ακαδημαϊκών για να ρωτήσει τι συνέβαλε στην μετά της 3 Ιουλίου επιλογή δράσεων της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, ανεξάρτητα από το πόσο αξιοθρήνητες μπορεί να φαίνονται σε κάποιους αυτές οι επιλογές.

Η Μουσουλμανική Αδελφότητα έχει σίγουρα το δικό της όραμα για την Αίγυπτο, για το πως θα πρέπει να είναι εσωτερικά οργανωμένη σε σχέση με μια συγκεκριμένη ερμηνεία του

Ισλάμ, των υπόλοιπων θρησκευτικών σχέσεων και πολλά άλλα. Πολλοί Αιγύπτιοι (πρώτον) και μη-Αιγύπτιοι (δευτερον) θα μπορούσαν κάλλιστα να βρουν αυτό το όραμα πολιτικά ή ηθικά απαράδεκτο. Παρ' όλα αυτά, αυτό το όραμα βασίζεται στο Αιγυπτιακό έθνος-κράτος ως μια μορφή πολιτικής – κοινωνικής οντότητας. Με αυτό δεν αρνούμαστε την ποικιλία των εσωτερικών συγκρούσεων και εξωτερικών συμμαχιών που γεννά η οργάνωση. Κάποιος θα μπορούσε να ασκεί κριτική σε ένα πολιτικό κόμμα, βάσει των επιλογών των εξωτερικών του συμμάχων. Ωστόσο, ο αποκλεισμός του εν λόγω κόμματος από την πολιτική διαδικασία και η αναγόρευση του ως «ξένου», βασιζόμενος σε κάποια απροσδιόριστη (αλλά προφανώς μοναδική) κατανόηση του τι είναι «Αιγυπτιακό εθνικό συμφέρον» είναι παράλογος. Πέρα από το γεγονός ότι οι αξιώσεις αυτές αποτελούν κραυγαλέα περίπτωση αλχημείας (takhwini: μουσουλμανική μορφή αλχημείας με στόχο τη δημιουργία ζωής), επίσης ενέχουν τον ιδιαίτερα προβληματικό ισχυρισμό ότι, προκειμένου να συμμετάσχουν στην πολιτική διαδικασία, οι Αιγύπτιοι πρέπει να δώσουν διαπιστευτήρια «Αιγυπτιακότητας» ή κάποια (και πάλι) απροσδιόριστα εθνικιστικά διαπιστευτήρια.

Ο κρατικός καταναγκαστικός μηχανισμός, δεν είναι Επαναστατική Δύναμη

Συγκρίνοντας τη διαίρεση μεταξύ των αριστερών στις συριακές εξεγέρσεις με αυτή μεταξύ των αριστερών στην Αίγυπτο μετά τις 3 Ιουλίου, ο Bassam Haddad σημείωσε: «Δεν πρέπει να χάσουμε από τα μάτια μας τον κυρίαρχο εγχώριο πρωταγωνιστή παρά την εμφάνιση και άλλων μικρότερων. Στη Συρία, για παράδειγμα, ήταν το καθεστώς και ο συνδυασμός της καταστολής και των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που γέννησαν αυτό που εξελίχθηκε σε έναν εμφύλιο πόλεμο, ακόμη κι αν η αντιπαράθεση δημιούργησε τα δικά της τέρατα, όπως τον Jabhat al-Nusra και τους φιλοαμερικανούς αντάρτες, υπέρμαχους των καθεστώτων του περσικού κόλπου. Στην Αίγυπτο οι αντίστοιχοι εσωτερικοί παράγοντες της αναταραχής είναι τα όργανα της πολιτικής και οικονομικής εκμετάλλευσης, δηλαδή οι ένοπλες δυνάμεις και το κατεστημένο-πολιτικά υπολείμματα του καθεστώτος Μουμπάρακ και οι οικονομικοί μεγιστάνες. Ναι, η Μουσουλμανική Αδελφότητα αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για την επίτευξη των στόχων της Επανάστασης της 25ης Ιανουαρίου σε πολλαπλά επίπεδα. Ωστόσο, όπως είδαμε, είναι τελικά εύκολο αυτά τα εμπόδια να υπερνικηθούν, κυρίως επειδή η Αδελφότητα είναι καλή στο να υπονομεύει τον εαυτό της. Η άλλη πλευρά, σε αντίθεση, έχει στη διάθεση της τον κατασταλτικό μηχανισμό του κράτους, το κεφαλαίο και ισχυρή παγκόσμια στήριξη (εφ' όσον πιέζουν για ορισμένες πολιτικές).»

Πράγματι, είναι οι αιγυπτιακές ένοπλες δυνάμεις που κυριάρχησαν πολιτικά και οικονομικά στη χώρα, από το πραξικόπημα του 1952 που έφερε στην εξουσία τους «Ελεύθερους Αξιωματικούς». Η κυριαρχία αυτή μπορεί να μετασχηματίστηκε με διάφορους τρόπους κατά τη διάρκεια της εξουσίας του Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ καθώς και καθώς και μέσω της μετάβασης προς Σαντάτ, Μουμπάρακ, Tantawi, Morsi, και τώρα αλ-Σίσι. Παρ' όλα αυτά, ο στρατός παρέμεινε ο κύριος και μεγαλύτερος συλλογικός / θεσμικός παράγοντας. Ήταν ο καταναγκαστικός μηχανισμός του αιγυπτιακού κράτους (στρατός, αστυνομία, υπηρεσίες πληροφοριών), που ανέδειξε και στήριξε όλες τις κυρίαρχες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές αρχές από το 1952. Είναι αυτός ο μηχανισμός που έχει υποστεί την ελάχιστη μεταρρύθμιση από τις 25 Ιανουαρίου του 2011 και ως εκ τούτου παραμένει από τα πιο καλοδιατηρημένα στοιχεία του καθεστώτος Μουμπάρακ. Από εκεί προέρχονται τα στοιχεία που σκότωσαν άοπλους διαδηλωτές κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων ενάντια στον Μουμπάρακ, ενάντια στο SCAF (Ανώτατο Συμβούλιο των Ενόπλων Δυνάμεων), αλλά και κατά τα πρώτα στάδια των διαμαρτυριών ενάντια στον Morsi. Είναι η αστυνομία και ο

στρατός που δεν έχουν λογοδοτήσει για κανένα από τα ειδεχθή εγκλήματα της δολοφονίας αυτών των διαδηλωτών (και πολλών άλλων αμάχων πριν από αυτούς), για την αυθαίρετη σύλληψη διαφωνούντων, για βασανισμούς κρατουμένων καθώς και για τη διεξαγωγή των λεγόμενων "τεστ παρθενίας."

Υπάρχουν αρκετοί που αναγνωρίζουν την προβληματική φύση των εν λόγω καταναγκαστικών μηχανισμών της Αιγύπτου με τέτοιο τρόπο ώστε να υποβαθμίσουν την τρέχουσα αντιπαράθεση μεταξύ των θεσμικών κατασταλτικών μηχανισμών και της Μουσουλμανικής Αδελφότητας ως σύγκρουση δύο οπισθοδρομικών δυνάμεων που μάχονται μεταξύ τους. Αυτή η αμφιθυμία καταφέρει να αναγνώσει τις συνεχιζόμενες μάχες σαν να μην έχουν κανένα επαναστατικό διακύβευμα. Ωστόσο, αυτή η αμφιθυμία έρχεται με υψηλό κόστος. Όπως έγραψε ο Wael Eskandar:

«Με την αύξηση των κοινωνικών συγκρούσεων, ιδιαίτερα γύρω από θρησκευτικές αντιπαράθεσεις, οι υπηρεσίες ασφαλείας θα μπορέσουν και πάλι να ανακτήσουν τον παραδοσιακό τους ρόλο ως ο κριτής αυτών των συγκρούσεων, καθώς και την "άδεια" να χρησιμοποιούν καταχρηστικές, κατασταλτικές, καταπιεστικές τακτικές. Αυτή η συνεχής αίσθηση της ανασφάλειας θα καταφέρει μόνο να κατευθύνει την Αίγυπτο μακριά από την πραγματική δικαιοσύνη. Με την ενδυνάμωση του τομέα της ασφάλειας, δεν θα υπάρχει λόγος ή κίνητρο για επαναστατικά αιτήματα, για πραγματικές μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό του αστυνομοκρατούμενου κατεστημένου. Είναι επίσης πιθανό η κλιμάκωση της βίας και της ρητορικής της ασφάλειας την οποία διαλαλεί το κράτος να καταστήσει δύσκολο για τους πολιτικούς αντιφρονούντες, οι οποίοι είναι εξίσου αντίθετοι με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα και το στρατό, να αναλάβουν κινηματική δράση στους δρόμους.»

Και πάλι, δεδομένου των κυβερνητικών πεπραγμένων τα τελευταία δύομισι χρόνια, η Μουσουλμανική Αδελφότητα έχει χάσει κάθε νομιμοποίηση να μιλά εξ ονόματος των στόχων της Επανάστασης της 25ης Ιανουαρίου, στόχους που υπονόμωσε από την επαναλαμβανόμενη εστίασή της σε έναν στενό ομορτισμό. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και αν αφήσουμε κατά μέρος τις κανονιστικές δεσμεύσεις, το αντίτιμο της αμφιθυμίας στην τρέχουσα συγκυρία είναι υψηλό. Διότι δίνει το πάνω χέρι στις ίδιες δυνάμεις που έχουν δραστηριοποιηθεί ενεργά εναντίον του αιτήματος για «ψωμί, ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη». Είναι αυτές οι δυνάμεις που θέλουν να περιορίσουν το πεδίο της μετασχηματιστικής αλλαγής στην Αίγυπτο, και - εάν είναι απαραίτητο - να εξαλείψουν εντελώς κάθε μνήμη της Επανάστασης της 25ης Ιανουαρίου.